सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ र सूचनाको हकसम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम सार्वजनिक गरिएको विवरण

(२०७७ साउनदेखि २०७७ असोज)

नेपाल सरकार
श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाण्डौ

१. निकायको स्वरुप र प्रकृति

नेपालमा श्रमको मर्यादित र सुरक्षित व्यवस्थापनबाट रोजगारी सृजना, रोजगारीका लागि सीपयुक्त आवश्यक जनशक्तिको विकास, श्रमको क्षेत्रमा सामाजिक सुरक्षा र व्यवसायजन्य स्वास्थ्य र सुरक्षाको प्रवर्द्धन, बालश्रम निवारण लगायतका काम मन्त्रालयबाट हुँदै आएको छ । वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनु र वैदेशिक रोजगारबाट आर्जित सीप, प्रविधि र पुँजीको उपयोगबाट आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्नु पनि यस मन्त्रालयको जिम्मेवारी रहेको छ ।

मन्त्रालयको स्थापना हुनु अघि वि.सं.२०२८ मा श्रम सम्बन्धी मामिला हेर्ने उद्योग मन्त्रालय अन्तर्गत श्रम विभागको स्थापना भएको थियो । श्रम विभाग स्थापना भएको एक दशक पछि वि.सं. २०३८ मा श्रम तथा समाजकल्याण मन्त्रालयको स्थापना भयो । नेपाल सरकारको कार्यविभाजन नियमावली परिवर्तन भई वि.सं.२०५२ मा समाज कल्याणको क्षेत्र अलग गरी श्रम मन्त्रालय मात्र कायम भएकोमा वि.सं.२०५७ मा यातायात व्यवस्थापनको क्षेत्र समेत समायोजन भइ श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय कायम हुन गयो । यसै क्रममा वि.स.२०६९ मा यातायात व्यवस्थाको क्षेत्र अन्यत्र लगि श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय नामाकरण भयो । पुनः वि.सं. २०७४ मा कार्यक्षेत्र विस्तार भई श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय कायम भएको छ ।

२. निकायको काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपाल सरकार कार्यविभाजन नियमावली,२०७४ अनुसार श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र देहाय बमोजिम रहेको छः

क. श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
ख. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, व्यवस्थापन र नियमन,
ग. श्रमिक तथा कामदारको सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक सुरक्षा कोष सञ्चालन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन,
घ. औद्योगिक विवाद समाधान,
ङ. रोजगार सम्बन्धी तथ्यांक, अध्ययन र अनुसन्धान,
च. श्रम तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा निरीक्षण र श्रम सम्बन्ध सम्बन्धी आयोग,
छ. रोजगार उन्मुख सीपमूलक एवम् व्यवसायिक तालिम नीति,
ज. ट्रेडयुनियन सम्बन्धी एकिकृत कानून र नियमन,
झ. बालश्रम निवारण सम्बन्धी नीति र कानून,
ञ. व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्ड,
ट. विदेशीहरुका लागि श्रम स्वीकृति,
ठ. श्रम सहचारी,
ड. बेरोजगार सम्बन्धी एकिकृत तथ्यांक व्यवस्थापन, अध्ययन र अनुसन्धान,
ढ. मन्त्रालय सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थासँग सन्धि, सम्झौता, अभिसन्धि, सम्पर्क र समन्वय,

ण. मन्त्रालय सम्बन्धी सार्वजनिक संस्थान, प्राधिकरण, समिति, प्रतिष्ठान, कम्पनी आदिको सञ्चालन र नियमन ।

३. निकायमा रहेका महाशाखा एवं शाखा र तिनको कार्य विवरण:

यस मन्त्रालय अन्तर्गत प्रशासन महाशाखा, श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा र रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा रहेका छन् । प्रशासन महाशाखा अन्तर्गत प्रशासन शाखा, आर्थिक प्रशासन शाखा, नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा र कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखाहरु रहेका छन् । श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा अन्तर्गत श्रम सम्बन्ध शाखा, बाल श्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा, श्रमिक कल्याण शाखा र सीप विकास तथा तालिम शाखाहरु रहेका छन् । त्यसैगरी रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा र रोजगार समन्वय तथा सूचना शाखा रहेका छन् । यी महाशाखा एवं शाखाहरुको कार्यविवरण देहाय बमोजिम रहेको छ:-

(क) <u>प्रशासन महाशाखा</u>

- आन्तरिक प्रशासन र कर्मचारी प्रशासनसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- निजामती सेवा ऐन, नियमावली अनुसार कर्मचारीहरुलाई दिइने सुविधा, पुरस्कार र विभागीय सजाय सम्बन्धी काम गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको संगठन संरचना, दरवन्दी, कर्मचारी कार्य विवरणसम्बन्धी काम गर्ने गराउने,
- काउन्सेलर (श्रम) तथा श्रम सहचारी छनौट तथा नियुक्तिसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- स्वदेशी तथा विदेशी छात्रवृत्ति एवं वैदेशिक भ्रमणका लागि संभाव्य उम्मेदवारको सूची तयार गरी रायसाथ पेश गर्ने गराउने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतको सार्वजनिक खरिदसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- वार्षिक प्रतिवेदन तथा मन्त्रालयस्तरका अन्य प्रकाशन, प्रसारण तथा वितरण सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्कसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सूचना अधिकारी तथा विभिन्न निकाय एवंम् विषयगत सम्पर्क बिन्दुको काम गर्ने गराउने,
- अन्तर महाशाखा,शाखा र विभाग बीच समन्वय प्रणाली स्थापनासम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रसम्बन्धी नीति, योजना, वार्षिक कार्यक्रम, बजेट तर्जुमाको समन्वय, अनुगमन, मूल्याङ्कन र आवधिक समीक्षासम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत नियमित तथा बैदेशिक सहायताबाट संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमहरुको तर्जुमा गर्ने एवम् कार्यान्वयनका सम्बन्धमा उक्त कार्यक्रमहरु तथा सम्बन्धित कार्यालयहरुको अनुगमन मूल्यांकन गर्ने गराउने,
- आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,

- बेरुजुको लगत अद्यावधिक गर्ने, गर्न लगाउने तथा फछ्र्यौट गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयसँग सम्बन्धित ऐन, नियम, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरुको तर्जुमा तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- अदालतबाट भएका फैसला तथा आदेशको कार्यान्वयनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयलाई विपक्षी बनाई परेका रिट,निवेदन र मुद्दाहरुको प्रतिरक्षा गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरु गर्ने गराउने ।

१. प्रशासन शाखा

- मन्त्रालय र अन्तर्गतको कर्मचारी प्रशासन तथा जनशक्ति विकाससम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको संगठन संरचना, दरवन्दी सृजना, कर्मचारीको कार्य विवरण, नियुक्ति, पदस्थापन, अधिकार प्रत्यायोन,सरुवा, काज,बढुवा, विदा,सम्पत्ति विवरण,कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन,अवकाशसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका कर्मचारीहरुको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,
- व्यवस्थापन परीक्षणसम्बन्धी कार्यको समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने,
- कर्मचारीहरुलाई दिइने सुविधा, पुरस्कार र विभागीय कारवाही तथा सजायसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- स्वदेशी तथा विदेशी छात्रवृत्ति, तालिम, गोष्ठी आदिमा कर्मचारी मनोनयनको लागि सिफारिस तथा विदा स्वीकृतिका निम्ति पेश गर्ने,
- मन्त्रालयभित्र परिवहन तथा सञ्चार व्यवस्थापन गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकयहरूको लागि घरजग्गा र भवनको व्यवस्थापन गर्ने,
- मन्त्रालयको भौतिक साधनहरुको स्याहार, सम्भार, मर्मत,सरसफाई,कार्यालय विन्यास तथा संरक्षण लगायत जिन्सी व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय भित्र कागज धुल्याउने तथा लिलामीसम्बन्धी व्यवस्था गर्ने,
- उजुरी तथा गुनासो सुनुवाईसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, राष्ट्रिय सतकर्ता केन्द्र, राष्ट्रिय सूचना आयोगसंगको सर्म्पक, समन्वय एवं सुशासन ईकाइको रुपमा कार्य गर्ने,
- खरिद ईकाइ गठन तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- पुस्तकालय व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय र अर्न्तगतका केन्द्रीय निकायहरुको स्रोतसाधनसम्बन्धी विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- मन्त्रालय अर्न्तगतका निकायहरुको निरीक्षण, सुपरिवेक्षण र अनुगमनसम्बन्धी व्यवस्थापन गर्ने,
- कर्मचारी बैठकसम्बन्धी कार्य गर्ने
- शाखासँग सम्बन्धित कामको अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- विषयगत निकायहरुको सम्पर्क बिन्दु भई काम गर्ने,
- विषयगत सम्पर्क अधिकारी तोक्न पेश गर्ने,

- मन्त्रालयको स्रोत साधन तथा प्रकाशन वितरणको व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२. <u>नीति, योजना,अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा</u>

- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित नीति तर्जुमा तथा विश्लेषण गर्ने,
- वार्षिक,आवधिक तथा दीर्घकालीन रणनीतिको तर्जुमा,समन्वय,कार्यान्वयन अनुगमन तथा मूल्याङ्कनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आर्थिक प्रशासन शाखाको समन्वयमा वार्षिक कार्यक्रम अनुसार आर्थिक वर्षको साधारणतर्फको अनुमानित बजेट तयारी र स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत नियमित तथा बैदेशिक सहायताबाट संचालन हुने आयोजना/कार्यक्रमहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयनका सम्बन्धमा कार्यक्रमहरु तथा सम्बन्धित कार्यालयहरुको अनुगमन मूल्यांकन गर्ने,
- मन्त्रालयका प्रगति विवरण,प्रतिवेदन तथा बुलेटिन प्रकाशनसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- मन्त्रालय र विभागहरु अर्न्तगत संचालन हुने विकासका आवधिक एवं वार्षिक कार्यक्रमहरु तयार गर्ने,
- राष्ट्रिय योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयसंगको सहकार्यमा मन्त्रालय अर्न्तगत सञ्चालित विकास कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनको समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालय र अर्न्तगत निकायहरुमा संचालित विकास कार्यक्रमहरुको प्रगति,समीक्षा,परिमार्जन तथा अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने,
- नीति समन्वय समिति (Policy Coordination Committee) सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अर्थ मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय तथा राष्ट्रिय योजना आयोगको सम्पर्क विन्दुको रुपमा काम गर्ने,
- मन्त्रालय स्तरीय विकास समस्या समस्या समिति(MDAC)र राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समिति (NDAC) सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- वैदेशिक सहायतासम्बन्धी विषयमा अर्थ मन्त्रालयसंग समन्वय गरी कार्य गर्ने,
- विदेशी सहयोगवाट संचालन हुने आयोजनासंग सम्बन्धित विषयमा आवश्यक समन्वय गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

३. आर्थिक प्रशासन शाखा

- प्रचलित कानून बमोजिम मन्त्रालयको आर्थिक प्रशासन संचालन गर्ने,
- अर्थ मन्त्रालय र यस मन्त्रालयको नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखासँग समन्वय गरी वार्षिक कार्यक्रम र बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न,
- आर्थिक प्रशासनसम्बन्धी विषयमा माग भएबमोजिमको राय सल्लाह प्रदान गर्ने,
- विनियोजन बजेट अन्तर्गत बजेट निकासासम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखासँग समन्वय गरी कार्यक्रम संशोधन र रकमान्तर सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- ऐन नियमानुसार तोकिएको श्रेस्ता राख्ने, राख्न लगाउने,
- विनियोजन हिसाबको लागि आवश्यक मास्केवारी तथा अन्य फांटवारी नियमित रुपमा तयार गर्ने गराउने र सम्बन्धित निकायमा समयमै पठाउने व्यवस्था गर्ने गराउने,
- आर्थिक प्रशासन शाखाको सहभागिता आवश्यक हुने विभिन्न समितिहरुमा रही कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयका अन्य शाखाहरूसँग समन्वय गरी वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- वार्षिक विवरण तयार गर्न सहयोग गर्ने,
- वेरुजु फछ्र्यौटसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय अन्तर्गतका निकायहरुको आर्थिक व्यवस्थापन सुधारका लागि सुझाव दिने,
- आम्दानी तथा खर्चसम्बन्धी विवरणहरु अद्यावधिक राख्ने,
- म.ले.नि.का.को सम्पर्क विन्दुको रुपमा काम गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

४. कानून तथा फैसला कार्यान्वयन शाखा

- मन्त्रालयसँग सम्बन्धित ऐन, कानूनहरूको परिमार्जनका लागि मस्यौदा पेश गर्ने,
- नयाँ विधेयक तर्जुमा गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूबाट माग भएबमोजिम कानूनी राय, परामर्श उपलब्ध गराउने,
- मन्त्रालय पक्ष हुने सन्धि, सम्झौता, समझदारीपत्र आदिमा कानूनी राय उपलब्ध गराउने,
- सर्वोच्च अदालतवाट कायम नजिर सम्बन्धी निर्णयहरुको लगत विवरण अद्यावधिक गर्ने र सम्बद्ध पदाधिकारीहरुलाई जानकारी गराउने,
- मन्त्रालय विरुद्ध परेका रिट/निवेदन र पुनरावेदन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रका विषयमा सम्मानित अदालतबाट भएका फैसला कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- अदालतमा दिने जवाफ तयार गरी पेश गर्ने,
- ऐन, नियम परिमार्जन तथा तर्जुमा शाखाबाट प्राप्त भएका राय संकलन गरी सम्बन्धित विषयको निर्णयसार बनाउने कार्य गर्ने,

- नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गरिनु पर्ने सूचनासम्बन्धी कार्य गर्ने,
- कानून, न्याय तथा संसदिय मामिला मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण तथा श्रम अदालतको सम्पर्क शाखाको रुपमा काम गर्ने,
- कानूनले सृजना गरेका अन्य जिम्मेवारीहरुसम्बन्धी काम गर्ने,
- तोकिएबमाजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

(ख) <u>रोजगार व्यवस्थापन महाशाखा</u>

- आन्तरिक रोजगार प्रर्वद्धनसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- आन्तरिक एवं वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी ऐन नियमहरुको तर्जुमा, संशोधन, विधेयक तथा नियमावलीहरु तयार गरी पेश गर्ने गराउने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका रोजगारसम्बन्धी प्रतिवेदन संकलन, प्रकाशन तथा वितरणसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन संगठन (International Organization for Migration - IOM), कोलम्बो प्रोसेस, अबुधावी संवाद (Abu Dhabi Dialogue) लगायतका क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संगठनहरूसँग सम्बन्धित कार्यहरु गर्ने गराउने,
- श्रमशक्ति, श्रम बजार, आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगार एवम् बेरोजगारी सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन, विश्लेषण लगायत सूचना विश्लेषणका कार्यहरु गर्ने गराउने,
- रोजगार सूचना सेवा तथा श्रमिक आपूर्ति सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रम कूटनीतिसम्बन्धी कार्यको समन्वय गर्ने गराउने,
- काउन्सेलर (श्रम)तथा श्रम सहचारीहरुसंग नियमित सम्पर्क र समन्वयको काम गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी कार्यक्रमहरु तर्जुमा, समन्वय, अनुगमन,मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार प्रबर्दधन बोर्डसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गराउने,
- आन्तरिक तथा वैदेशिक रोजगारको सूचना एवं तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने गराउने,
- मन्त्रालयको वेवसाईट अद्यावधिक गर्ने लगायतका विद्युतीय सुशासनसम्बन्धी अन्य कार्यहरु गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरु गर्ने गराउने ।

१. वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन शाखा

- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्डको कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रम कूटनीति प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक तयारी तथा समन्वय गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित संघ संस्थाहरुको नियमन तथा अनुगमन गर्न वैदेशिक रोजगार विभागसंग समन्वय गर्ने,
- काउन्सेलर(श्रम)तथा श्रम सहचारीको कार्यसम्पादनको नियमित रुपमा प्रगति प्रतिवेदन लिने सोको प्रतिवेदन गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय आप्रवासन संगठन(IOM),कोलम्बो प्रोसेस,आबुधावि डाइलग लगायतका क्षेत्रीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संगठनसँग सम्बन्धित महाशाखाका कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका कार्यहरु गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना एवं तथ्यांक संकलन, अध्ययन तथा विश्लेषण गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित,व्यवस्थित र मर्यादित बनाउन राय सल्लाह प्रदान गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारसम्बन्धी कार्यक्रमहरु तयार गर्ने, समन्वय गर्ने र प्रतिवेदन गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धमा रोजगारदाता मुलुकहरुसंग हुने वार्ता एवं सम्झौतासम्बन्धी कार्य गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारका लागि नयाँ मुलुक खुला गर्न आवश्यक अध्ययन तथा समन्वय गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारबाट विभिन्न क्षेत्रमा पर्न गएको प्रभावको अध्ययन अनुसन्धान गरी नीतिगत सुझाव दिने,
- वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी नीतिगत सुधारको राय पेश गर्ने,
- विदेशमा रहेका नेपालीहरुका सेवामूलक संस्थाहरुसंग सम्पर्क कायम गरी आवश्यकता अनुसार राय सुझाव प्राप्त गर्ने, प्रतिवेदन लिने एवं उपयुक्त कारवाहीकोलागि पेश गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारमा गएका श्रमिकहरुको हक,हित,उद्दारसम्बन्धी कार्यहरुमा नीतिगत व्यवस्था पहल गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारीको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न आवश्यक अन्य कार्यहरु गर्ने,
- परराष्ट्र मन्त्रालय, विदेशस्थित नेपाली कूटनैतिक नियोगहरु तथा आप्रवासनसम्बन्धी कार्यक्रमहरुको सम्पर्क विन्दुको रुपमा कार्य गर्ने,
- वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार प्रबर्दधन बोर्डसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२. <u>रोजगार समन्वय तथा सूचना शाखा</u>

- आन्तरिक रोजगारसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति,कानून,मापदण्ड,कार्यान्वयन र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- आन्तरिक रोजगारीको क्षेत्रमा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको लगत राख्ने,
- आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले वैदेशिक सहायतामा संचालित कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको संचालन, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याकन गर्ने,
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका कामदारहरुको दक्षता उपयोग गर्न राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसारका नीति तथा रणनीति तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न पेश गर्ने,
- आन्तरिक रोजगार प्रवर्द्धका लागि नीजि तथा गैर सरकारी क्षेत्रसंगको सहकार्य एवंम् समन्वयसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- न्यूनतम रोजगार प्रत्याभूत सम्बन्धी नीति,योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा,कार्यान्वयन,अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- मन्त्रालयको वेवसाईट व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रम, रोजगारी, बेरोजगारी, वैदेशिक रोजगारी तथा रोजगारका अवसरसम्बन्धी अध्ययन,अनुसन्धान र विश्लेषण गर्ने,
- विद्युतीय श्रम तथा रोजगार सूचना प्रणाली (Online Labour and Employment Information System) को स्थापना र व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमशक्ति सर्वेक्षणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा कानून बमोजिम निर्धारण गरिएका अन्य कार्यहरु गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरु गर्ने।

(ग) <u>श्रम सम्बन्ध तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा</u>

- श्रमसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा गर्ने गराउने,
- श्रम सम्बन्धी ऐन नियमहरुको तर्जुमा तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रमशक्ति र श्रम बजारसम्बन्धी अध्ययन, सर्वेक्षण, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन तथा विश्लेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका श्रमसम्बन्धी प्रतिवेदनहरुको संकलन सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन(International Labor Organization) सम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- औद्योगिक विवाद समाधानसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,

- विदेशी कामदारहरुको श्रम स्वीकृति व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- ट्रेड यूनियन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति,कानून तर्जुमा र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्कसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसंग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थाहरुसंगको सम्पर्क, सहकार्य तथा समन्वय गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी नीति, कानून तर्जुमा र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान,सर्वेक्षण,सूचना र तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषणसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी व्यवस्थापन तथा जनचेतना जगाउन प्रचार प्रसार गर्ने गराउने,
- बालश्रम निवारण विषयमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठी सेमिनार सम्मेलनसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षा विषयमा नीति, कानून र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- श्रमिक एवं सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून,मापदण्ड, कार्यक्रम र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोषसम्बन्धी नीति, कानून तर्जुमा,कोष संचालन तथा नियमन, यस विषय सम्बद्ध राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय निकाय र संघसंस्थासंग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्यसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोष र श्रमिक कल्याणसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने गराउने,
- रोजगारउन्मुख,सीपमूलक एवं व्यवसायिक तालिमसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा र सो को नियमन गर्ने गराउने,
- श्रमिक तथा रोजगारदाताको कर्तव्य,दायित्व,कार्य संकृति र व्यवहार सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुको सञ्चालनका सम्बन्धमा समन्वय गर्ने गराउने,
- सीप विकास तथा तालीमसम्बन्धी नीति, योजना तर्जुमा,समन्वय,अनुगमन, मुल्याङ्कन गर्ने गराउने,
- सीप विकास तालिमसम्बन्धी पाठ्यक्रम तर्जुमा, परिमार्जन, तालिम सञ्चालन मापदण्ड निर्धारण गर्ने गराउने,
- सीप विकास तालिम सञ्चालन, समन्वय र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- महाशाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने गराउने,
- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारसँग समन्वय गरी गर्नुपर्ने आवश्यक कार्यहरु गर्ने गराउने ।

१. **श्रम सम्बन्ध शाखा**

- श्रमसंग सम्बन्धित कानून तर्जुमा,संशोधन तथा नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमशक्ति र श्रम बजारसम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान, तथ्याङ्क सङ्कलन,अद्यावधिक र विश्लेषणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका श्रम सम्बन्धी प्रतिवेदन संकलन एवं अभिलेखिकरणसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,

- अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनसंग सम्बन्धित कार्य गर्ने,
- औद्योगिक विवाद समाधानसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमसंग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थासंगको सम्पर्क,सहकार्य तथा समन्वय गर्ने,
- विदेशी कामदारहरुका लागि श्रम स्वीकृति र त्यसको सूचना व्यवस्थापन गर्ने,
- श्रमिक कल्याण शाखासँग समन्वय गरी ट्रेड यूनियन नीति,कानूनको तर्जुमा र नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्पर्कसम्बन्धी कार्यहरु गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) तथा अन्य राष्ट्रिय,अन्तराष्ट्रिय,सरकारी,गैरसरकारी संघ संस्थाहरुसंग समन्वयसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन(ILO) बाट पारित महासन्धी तथा सन्धीहरुसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) मा वार्षिक र आवधिक रुपमा पेश गर्नुपर्ने प्रतिवेदन तयारीसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- भविष्यमा गर्नुपर्ने अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन (ILO) सँग सम्बन्धित सन्धीहरु सम्बन्धी आवश्यक कार्यहरु गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

२. <u>बालश्रम निवारण तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा शाखा</u>

- बालश्रम निवारणसँग सम्बन्धित नीति, कानून, योजना तर्जुमा तथा नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी अध्ययन,अनुसन्धान,सेमिनार,तालिम, गोष्ठी आदि कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने,
- बालश्रम निवारणसम्बन्धी कार्यक्रम,निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने,
- बालश्रम विरुद्ध जनचेतना जगाउन प्रचार-प्रसारसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- बालश्रम निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन(ILO),आईपेक,जी.टी.जेड.तथा अन्य दातृ राष्ट्र तथा संघ संस्थाहरुसंग समन्वय गर्ने,
- बालश्रम निवारण, सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान,तथ्यांक संकलन,अद्यावधिक तथा विश्लेषणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षासम्बन्धी नीति,कानून,योजना तर्जुमा तथा नियमनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- व्यवसायजन्य स्वास्थ्य तथा सुरक्षासम्बन्धी अध्ययन,अनुसन्धान,सेमिनार,गोष्ठी आदि कार्यक्रम गर्ने,
- प्रतिष्ठानमा कार्यरत कामदार कर्मचारीहरुको व्यवसायजन्य सुरक्षासम्बन्धी कार्य गर्ने,

- बालश्रम निवारण समिति र बालबालिका विकास तथा पुर्नस्थापना कोष संचालक समितिसम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- औद्योगिक प्रतिष्ठानहरुमा व्यवसायजन्य सुरक्षा लगायतका चेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमिक कल्याण शाखासँग समन्वय गरी ट्रेड युनियन अधिकार र ट्रेड युनियनले व्यवसायिकता प्रवर्द्धनमा खेल्नुपर्ने भूमिकाको विषयमा सेमिनार तथा गोष्ठी आयोजना गर्ने,
- सम्बन्धित क्षेत्रका अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय गैरसरकारी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा सहजीकरणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

३. <u>श्रमिक कल्याण शाखा</u>

- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी नीति,योजना तथा कानूनको तर्जुमाका लागि मस्यौदा तयार गर्ने,
- श्रमिक तथा श्रमिकका परिवारको लागि सामाजिक सुरक्षासँग सम्बन्धित नीतिगत तथा संस्थागत कार्यहरु गर्ने,
- ट्रेड यूनियन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमामा सहयोग पुऱ्याउने,
- सामाजिक सुरक्षा कोषको संचालन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने,
- श्रमिकको कर्तव्य, दायित्व, कार्य संकृति र व्यवहार सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुको सञ्चालनका सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय गर्ने,
- श्रमिकको न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- श्रमिकहरुको सामाजिक सुरक्षाको सन्दर्भमा व्यवसायजन्य स्वास्थ्य सेवासम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- श्रमिकका बाल बालिकाहरुका लागि दिवा स्याहार केन्द्र, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सेवा आदिको प्रबन्ध गर्न व्यवस्थापकहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने,
- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धमा सेमिनार,गोष्ठी लगायतका चेतनामूलक कार्यहरु गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयको अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- नयाँ सामाजिक सुरक्षा योजना लागू गर्ने विषयमा आवश्यक कार्य गर्ने,
- अनौपचारिक क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिक र स्वरोजगारलाई सामाजिक सुरक्षा योजनामा आबद्ध गर्ने विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने,
- श्रमिक कल्याणकारी कोषसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित काममा सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थासंग सम्पर्क,समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

४. सीप विकास तथा तालिम शाखा

- सीप विकास तथा तालिम सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून तर्जुमा,योजना,मापदण्ड, पूर्वाधार विकाससम्बन्धी काम गर्ने र सो को नियमन गर्ने,
- तालिम केन्द्रहरुको विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- तालिम प्राप्त जनशक्तिको विवरण अद्यावधिक गर्ने,
- सीप विकास तालिमसम्बन्धी पाठ्यक्रम तर्जुमा, परिमार्जन, तालिम सञ्चालन मापदण्ड निर्धारण गर्ने, प्रवर्द्धन र समन्वय गर्ने,
- रोजगारीका संभावित क्षेत्रहरुमा आवश्यक सीप तथा दक्षता पहिचान गरी दक्ष जनशक्ति उत्पादनका लागि नीतिगत तथा संस्थागत समन्वय गर्ने,
- पिछडिएको क्षेत्र, वर्ग तथा समुदाय लक्षित सीपमूलक तालिम नीति तर्जुमा,समन्वय तथा नियमन गर्ने,
- लक्षित वर्गहरुलाई रोजगारी तथा स्वरोजगारीसम्बन्धी सचेतना तथा पूर्व तयारीसम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम कार्यक्रम आवश्यक समन्वय गरी सञ्चालन गर्ने,
- कामदार मजदूरहरुको कार्य संस्कृति र व्यवहार (Working Culture and Behaviors) सम्बन्धी प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरुको तर्जुमा तथा समन्वय गर्ने,
- विदेशबाट फर्केका कामदारको सीप परिक्षण गर्ने, सो सीपको उपयोगसम्बन्धी रणनैतिक योजना तयार गर्ने र समय सापेक्ष परिमार्जनको कार्य गर्ने,
- प्रदेश र स्थानीय तहमा तालिम प्रदायक संस्थाको स्थापना, क्षमता विकास, पाठ्यक्रम निर्धारण लागायतका कार्यको लागि नीतिगत तथा संस्थागत कार्य गर्ने,
- तालिम प्रदायक संस्था र रोजगार प्रदायक संस्था बीच रोजगारी सृजना र जनशक्तिको उपयोग सम्बन्धी समन्वयत्मक कार्य गर्ने,
- तालिम केन्द्रहरु बीच समन्वय गरी विशिष्टिकृत तालिम प्रदायक संस्थाहरुको संरचनागत विकासको लागि संस्थागत समन्वय गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित काममा सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थासंग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- शाखासँग सम्बन्धित विषयमा अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।

४. निकायमा रहने कर्मचारी संख्या

राजपत्रांकित र राजपत्र अनंकित (स्थायी एवम् करार) जम्मा ७२ जना कर्मचारीको स्वीकृत दरबन्दी रहेकोमा मेकानिकल इन्जिनियरको एक पद बाहेक सम्पूर्ण दरबन्दी पूर्ति भएको ।

५. प्रमुख एवम् उजुरी सुन्ने अधिकारी र सूचना अधिकारीको नाम र पद

प्रमुखको नाम: तोयम राया, सचिव

निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी: भरतमणी पाण्डे, सहसचिव

सूचना अधिकारीको नाम: चन्द्रकला ओली, उप सचिव

६. ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची

ऐन

- रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५
- श्रम ऐन, २०७४
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४
- वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४
- ट्रेड युनियन ऐन, २०४९
- बाल श्रम (निषेध र नियमित गर्ने) ऐन, २०४९
- बोनस ऐन,२०३९

नियमावली

- वैदेशिक रोजगार नियमावली,२०६४
- वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण नियमावली, २०६८
- रोजगारीको हक सम्बन्धी नियमावली, २०७५
- श्रम नियमावली, २०७५
- श्रम अदालत कार्यविधि नियमावली, २०५२
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५
- सामाजिक सुरक्षा कोष नियमावली,२०७५
- बालश्रम(निषेध र नियमित गर्ने) नियमावली,२०६२
- बोनस नियमावली, २०३९
- ट्रेड युनियन नियमावली, २०५०
- बालबालिका (विकास तथा पुनस्थापना) कोष नियमावली, २०५३

नीति

- राष्ट्रिय रोजगार नीति,२०७१
- वैदेशिक रोजगार नीति,२०६८
- राष्ट्रिय व्यवसायजन्य सुरक्षा तथा स्वास्थ्य नीति, २०७६

मुख्य निर्देशिका/कार्यविधि/मापदण्ड

- विदेशमा काम गरी फर्केका उद्यमी राष्ट्रिय सम्मान तथा पुरस्कार व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६
- रोजगार संयोजकको पदपूर्ति र सेवा सुविधा सम्बन्धी मापदण्ड, २०७५
- श्रम अडिट मापदण्ड, २०७५
- ध्वनी र प्रकाश सम्बन्धी मापदण्ड,२०७३
- वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने स्वास्थ्य संस्था सूचीकरण, नवीकरण र अनुगमन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- सामाजिक सुरक्षा योजना सञ्चालन कार्यविधि, २०७५
- वैदेशिक रोजगारमूलक सीप विकास तालिम सञ्चालन कार्यविधि, २०७४
- श्रम सहचारी नियुक्ति सम्बन्धी, २०७३
- वैदेशिक रोजगार बोर्डको कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०६८
- कार्यस्थलमा आधारित एप्रेन्टिशिप तालिम कार्यविधि, २०७६
- आन्तरिक व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७५
- वैदेशिक रोजगारीमा गएका नेपाली कामदारको कानुनी प्रतिरक्षा सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
- विदेशी नागरिकहरुको श्रम इजाजत व्यवस्थापन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५
- वैदेशिक रोजगारमा घरेलु कामदारलाई व्यवस्थित गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३
- ईट्टा उद्योगमा काम गर्ने श्रमिकको व्यवसायजन्य सुरक्षा एवम् स्वास्थ्य सम्बन्धी निर्देशिका, २०७६
- कोभिड-१९ को विश्वव्यापी संक्रमणका कारण वैदेशिक रोजगारीको क्रममा अलपत्र परेका नेपाली कामदारको उद्दार र फिर्ता गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

७. मन्त्रालयले सञ्चालन गरेको कार्यक्रम र सोको प्रगती प्रतिवेदन:

(क) प्रधानमन्त्री रोजगार

- युवा रुपान्तरण पहल परियोजनाको औपचारिक रुपमा उदघाटन मा.मन्त्रीज्यूबाट २०७७ साउनमा भएको ।
- युवा रुपान्तरण पहल परियोजना सञ्चालनको लागि स्थानीय तहहरुलाई सहजिकरण गर्न परियोजना सञ्चालनका शर्तहरु पठाईएको ।
- युवा रुपान्तरण पहल आयोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि अर्थ मन्त्रालय, विश्व बैंक र अन्य सरोकारवालासँग नियमित छलफल भएको ।
- युवा रुपान्तरण पहल परियोजनाबाट विज्ञ (Expert) छनौट भई EMIS स्तरोन्नती गर्ने कार्य भैरहेको।
- कामको लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना सञ्चालनको लागि स्थानीय तहमा बजेट हस्तान्तरण गर्नको लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका २०७५ मा संसोधन (नेपाल सरकार म.प.बाट मिति २०७७ असोज २९ मा) भएको ।
- सबै स्थानीय तहलाई प्राविधिक सहायक छनौटको लागि *गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा प्राविधिक सहायक पदपूर्ति सम्बन्धी प्रक्रिया* पठाईएको । स्थानीय तहबाट छनौट भइरहेको ।
- सुदुर पश्चिम प्रदेश, कर्णाली प्रदेश, लुम्बिनी प्रदेश र गण्डकी प्रदेशका २५१ वटा स्थानीय तहका ७५३ जना कर्मचारीलाई युवा रोजगारीको लागि रुपान्तरण पहल आयोजना, सञ्चालन तथा ब्यवस्थापन, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम लगायतको सम्बन्धमा अभिमुखिकरण तालिम सञ्चालन भएको ।
- स्थानीय तहमा नयाँ नियुक्त भएका रोजगार संयोजक, प्राबिधिक सहायक र साविक देखिनै कार्यरत रोजगार संयोजकलाई EMIS प्रबिष्टी सम्बन्धी भर्चुअल तालिम/पुनर्ताजगि तालिम ३९६ जनालाई सञ्चालन गरिएको ।
- श्रमिक सूचना बैंकको अबधारणा पत्र स्वीकृत भै श्रमिक सूचना बैंकको लागि वेवसाईट www.lib.gov.np दर्ता भई लोगो समेत स्विकृत भएको । सो को बिस्तृत प्राबिधिक अध्ययन कार्य भैरहेको ।
- श्रमिक सूचना बैकको काम गर्ने गरी रोजगार ब्यवस्थापन सूचना प्रणालीको स्तरोन्नती गर्ने सम्बन्धमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र विज्ञसँग छलफल/अन्तरक्रिया भै श्रम शक्तिको तथ्याङ्क संकलनको काम भैरहेको ।प्राविधिक जनशक्ति व्यवस्था गर्ने सम्बन्धमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय अन्तर्गतको ईन्जिनियरिङ्ग अध्ययन संस्थान पुल्चोकमा समन्वय भएको ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको लागि बार्षिक खरिद योजना र कार्यान्वयन कार्य योजना तयार भै तदअनुरुप काम अगाडी बढेको ।
- कामको लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना सञ्चालनको लागि स्थानीय तहमा बजेट हस्तान्तरणको लागि स्थानीय तहहरुबाट रोजगार ब्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा प्रबिष्ट भएका बेरोजगार ब्यक्तिहरुको विवरण विश्लेषण गरी रकम हस्तान्तरणको लागि तयारी गरिएको ।

(ख) सीप विकास

- महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालयमा श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय सम्बद्ध ऐन, कानूनमा महिला सम्बन्धी भएका प्रावधानहरु तयार गरी पठाईएको।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको लागत साझेदारीमा आधारित व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०७७ स्वीकृत भएको । उक्त कार्यविधि कार्यान्वयनका लागि सबै प्रदेशका सामाजिक विकास मन्त्रालयहरुमा पठाउनुका साथै यस मन्त्रालयको वेवसाईटमा राखिएको ।
- उद्योग वाणिज्य तथा आपुर्ती मन्त्रालयमा 'लघु, घरेलु तथा साना उधोग प्रवर्द्धन तालिम कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७७ र कार्यस्थलमा आधारित रोजगारमुलक प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन निर्देशिका, २०७७' उपर राय सुझाव उपलब्ध गराईएको ।
- यूवा तथा खेलकुद मन्त्रालयमा 'अनुदानमा आधारित कार्यक्रम संचालन कार्यविधि-२०७७, साझेदारीमा आधारित कर्जा लगानी कार्यविधि-२०७७ र कर्जा लगानी तथा असुली कार्यविधि-२०७७' उपर राय सुझाव उपलब्ध गराइएको ।

(ग) सामाजिक सुरक्षा/श्रमिक कल्याणः

- एकिकृत सामाजिक सुरक्षा नीती,२०७७ माथी विभिन्न निकायको राय सुझाव माग गरिएकोमा राय सुझाव प्राप्त हुने क्रममा रहेको।
- करार, अस्थायी ज्यालादारीका कर्मचारीलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्द गराउन अर्थ मन्त्रालय लगायत अन्य निकायमा राय सुझावको लागि अनुरोध गरी पत्राचार गरिएको।
- योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा ऐन, २०७४ संशोधनको लागी पेश गरिएको।

(घ) श्रम सम्बन्ध

- यस मन्त्रालयसँग सम्बन्धित सार्वजनिक सरोकार र लोक कल्याणकारी सन्देशका रुपमा रहने श्रम अडिट, सामाजिक सुरक्षा लगायतका विषयसँग सम्बन्धित सूचना प्रसारण र छपाईका लागि संचार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालयमा लेखी पठाईएको। सो बमोजिम सूचना प्रशारण र छपाइ हुँदै आएको।
- न्यूनतम पारिश्रमिक पुनरावलोकन गर्नको लागि अध्ययन कार्य सम्पन्न भई प्रतिवेदन प्राप्त भएको। उक्त प्रतिवेदन न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारण समितिमा पेश हुने क्रममा रहेको।

- कोभिड-१९ बाट सिर्जित श्रम प्रशासनको क्षेत्रमा देखिएका समस्या समाधान गर्न सह लागानीमा अन्तर सरकार समन्वय र सहकार्यमा वित्तीय र उद्यमशिलता कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आन्तरिक तयारी सुरु भएको।
- माननीय मन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा रहेको केन्द्रीय श्रम सल्लाहकार परिषद्को बैठक बसी रोजगारदाता तथा श्रमिकका चासो र सरोकारका विभिन्न विषयहरु संबोधन भएको । उक्त वैठकमा कोभिड-१९ को कारण श्रम तथा उद्योग क्षेत्रमा परेको असर तथा प्रभावका विषयमा पनि गहन छलफल हुनुका साथै कोभिड-१९ को प्रभावका कारण बन्दाबन्दीको समयमा श्रमिकहरुको पारिश्रमिक भुक्तानीका सम्बन्धमा रोजगारदाता र ट्रेड युनियनका प्रतिनिधिकाबीचमा भएको सात बुँदे सहमती कार्यान्वयनका सम्बन्धमा नेपाल सरकारबाट उपयुक्त निर्णय हुन सिफारिस गरिएको।

(ङ) बालश्रम निवारण /व्यवसाजन्य सुरक्षा

- दिगो विकास लक्ष्य ८.७ प्राप्तिका लागि सामुहिक प्रयास Alliance 8.7 को राष्ट्रिय समन्वय समिति गठन भएको ।
- दिगो विकास लक्ष्य ८.७ प्राप्ति सम्बन्धमा भएका प्रगतिको प्रतिवेदन Alliance 8.7 Secretariat मा पठाइएको ।
- बालबालिका (विकास तथा पुनर्स्थापना) कोष र बालश्रम निवारण कोष संचालक समितिको बैठक बसी कोषको रकम मुद्दती खातामा लगानी गरिएको ।

(च) वैदेशिक रोजगार

- वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा गर्नुपर्ने सुधारका क्षेत्रको पहिचान गर्ने कार्य सम्पन्न भएको ।
- इजरायलमा नेपाली केयर गिभर पठाउने सम्बन्धमा द्विपक्षीय सम्झौताका लागि नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषदबाट मिति २०७७/०६/०६ गते प्रस्ताव स्वीकृत भई नेपाल सरकार र इजरायल सरकारबीच श्रम सम्झौता सम्पन्न भएको ।
- निर्दिष्ट सीपयुक्त कामदार (स्पेसिफाईड स्किल्ड वर्कर) का रुपमा जापानमा रोजगारीका लागि श्रम स्वीकृति सम्बन्धी कार्यविधि - २०७७ को प्रारम्भिक मस्यौदा तयारी भई सरोकारवालासँग छलफल भइरहेको ।
- अबुधावी डाइलगबाट हुन लागेको सीप सम्बन्धी अनुसन्धान गर्न यस मन्त्रालयबाट अनुसन्धान संयोजकको भूमिकामा कार्य भइरहेको ।
- कोभीड-१९ को कारण विश्वव्यापी संक्रमणको कारण वैदेशिक रोजगारीका क्रममा अलपत्र परेका नेपाली कामदारको उद्दार गरी स्वदेश फिर्ता गर्ने सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७ संशोधनको प्रक्रिया शुरु भएको ।
- काउन्सेलर (श्रम) र श्रम सहचारीहरुसँग Virtual Meeting को आयोजना गरी सम्बन्धित मुलुकहरुमा रहेका नेपाली कामदारहरुको पछिल्लो अबस्थाका बारेमा जानकारी लिइएको ।

(छ) कानून एवम् फैसला कार्यान्वयन

- मन्त्रालयसंग सम्वन्धित ३ वटा कार्यविधी/निर्देशिकाहरुको मस्यौदा तर्जुमा एवं परिमार्जन गरिएको।
- मन्त्रालय विरुद्ध परेका ९ रिट/निवेदनको लिखित जवाफ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत सम्वन्धित अदालत समक्ष पेश गरिएको ।
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रका विषयमा सम्मानित अदालतबाट भएका फैसला कार्यान्वयनको लागि यस मन्त्रालय मातहतको सम्वन्धित निकायसंग नियमित समन्वय गरिएको ।
- मन्त्रालय वा मातहत निकायबाट कानूनी राय परामर्श माग भएका विषयमा लिखित राय वा परामर्श उपलब्ध गराईएको ।
- वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा ७२ तथा वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ को नियम ४५क बमोजिम वैदेशिक रोजगारमा जाने कामदारको स्वास्थ्य परीक्षण गर्त सूचीकरण भएका स्वास्थ्य संस्थाहरु मध्ये सोही नियमावलीको नियम ४५क. को उपनियम (६) र (७) बमोजिम तोकिएको समय भित्र थप धरौटी नबुझाउने ३५ वटा स्वास्थ्य संस्थालाई विशेषज्ञ समितिको सिफारिस बमोजिम सूचिकरणबाट हटाउने निर्णय भएको ।

(ज) नीति, योजना, अनुगमन तथा मूल्यांकनः

- मन्त्रालयस्तरीय समस्या समाधान समिति (M-DAC) को वैठक सम्पन्न भएको ।
- चालु आर्थिक बर्षको श्रावण र भाद्र महिनामा यस मन्त्रालय वा अन्तरगतका निकायहरुले सम्पादन गरेका कामकारवाही (माईलस्टोन) लाई अनलाईन प्रणालीमा प्रविष्ठ गरि नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालयमा जानकारी गराइएको ।
- नेपालको संविधानको धारा ५३ व्यवस्था भए वमोजिम राज्य निर्देशक सिद्धान्त तथा नीतिहरुको कार्यान्वयनको अवस्थाबारे नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालयमा प्रतिवेदन तयार गरि पेश गरिएको ।
- कोभिड-१९ ले वैदेशिक रोजगारीमा पारेको असर तथा प्रभाव र यस मन्त्रालयसंग सम्वन्धित समसामयिक विषयमा संसदीय समिति (उद्योग वाणिज्य श्रम तथा उपभोक्ता हित समिति) ले माग गरे बमोजिमको विवरण तयार गरि पेश गरेको ।
- यस मन्त्रालयले गत आर्थिक बर्षमा सम्पादन गरेका काम कारवाहीको विस्तृत विवरण सहितको बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन पुस्तकका रुपमा प्रकाशन गरिएको ।
- रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम अन्तरगत सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रम संचालनका लागि कार्यक्रम संचालन मार्गदर्शन तयार गरि प्रदेश र स्थानीय तहहरुमा पठाउनका लागि रायका लागि अर्थ मन्त्रालय पठाईएको ।
- मन्त्रालयको आ.ब. २०७६/७७ को भौतिक तथा वित्तीय प्रगति समेतका विवरण तयार गरि अर्थ मन्त्रालय पठाएको ।
- यस मन्त्रालयको नीति सम्वन्य समिति (PCC) वैठक वसी समितिमा पेश हुन आएका विभिन्न कार्यविधिहरु स्वीकृतिका लागि पेश भएको र अन्य नीतिगत निर्णयहरु भएको ।
- चालु आर्थिक बर्षको बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वजेट वक्तव्यमा समावेश भएका विषयवस्तु र यस मन्त्रालयको माईलस्टोनमा उल्लेखित विषयवस्तुलाई समावेश गरी यस मन्त्रालयका माननीय मन्त्री र

सचिवबीच, सचिव र महाशाखा प्रमुख एवं विभागीय प्रमुखबीच, महाशाखा प्रमुख र शाखा प्रमुख बीच कार्यसम्पादन सम्झौता सम्पन्न भएको ।

- कोभिड-१९ ले पारेको असर/प्रभाव, चालु आ.ब. मा सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यक्रम र विद्यमान नीति तथा कार्यक्रमका वारेमा Virtual माध्यमवाट सुरक्षीत आप्रवासन परियोजना (सामी) बाट प्रदेश १, २ र ३ का स्थानीय तहमा कार्यरत रहेका रोजगार संयोजक र आप्रवासन स्रोत केन्द्रका संयोजकहरुलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिएको ।

(झ) आन्तरिक व्यवस्थापन तथा सुशासन

- यस मन्त्रालय र मातहत निकायहरुबाट भए गरेका काम कारवाहीको साप्ताहिक बिवरण प्रत्येक हप्ताको शुक्रबार प्रकाशन गर्ने गरेको ।
- कोभिड-१९ का कारण बिदेशबाट उद्धार गरिएका तथा फर्किएका कामदारहरुको बिवरण समेत प्रकाशन गरिएको ।
- त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय बिमानबाट बैदेशिक रोजगारीमा गई कोभिडका कारण नेपाल फर्केका नेपाली नागरिकहरुको बिवरण संकलन गर्न आवश्यक जनशक्ति बिमानस्थलमा दैनिक खटाईएको ।
- मिति २०७७/०३/३१ मा यस मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुमा आवश्यक पर्ने कर्मचारीहरुको अस्थायी दरबन्दी स्वीकृतीको लागि नेपाल सरकार,मन्त्रिपरिषदमा प्रस्ताव पेश गरिएको ।
- यस अवधिमा यस मन्त्रालय र मातहतका निकायमा कार्यरत विभिन्न पद र श्रेणीका १२ जना कर्मचारीहरुलाई JDS छात्रबृत्ति परिक्षामा सहभागी हुन मनोनयन गरिएको ।
- यस अवधिमा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको उजुरी फछ्यौंट सम्बन्धमा कूल ३ उजुरी/गुनासो मध्ये १ वटा फछ्यौंट भएका र बाँकी फछ्यौंटको लागि सम्बन्धित निकायहरुमा पत्राचार गरिएको ।
- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र/हेलो सरकारका उजुरी फर्छ्यौट सम्बन्धमा यस अवधिमा राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रबाट २ वटा गुनासा प्राप्त भएकोमा संवोधनका लागि सम्बन्धित निकायमा पत्राचार भई कार्यान्वयनका चरणमा भएका ।
- कल सेन्टरको गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धमा यस अवधिमा विभिन्न माध्यमबाट कल सेन्टरमा जम्मा ५७७७ गुनासाहरु प्राप्त भएकोमा ५३१० वटा गुनासाहरु संवोधन भएका र बाँकी ४६७ वटा गुनासाहरु सम्बन्धित निकायहरुमा संवोधनको लागि पठाईएको ।
- मन्त्रालयको प्रवेशद्वारमा Digital Display राखि नियमित सूचना तथा जानकारीहरु प्रकाशन गर्ने गरिएको ।
- यस अवधिमा श्रम,रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय,श्रम तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा विभाग, वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार वोर्डको सचिवालय र व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठानमा Audio Notice Board को शुरुवात गरी सो मार्फत सूचनाहरु संप्रेषण गरिएको ।

८. आम्दानी, खर्च र आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अद्यावधिक विवरण

ब.उ.शी.नं.		चालु रकम	पुँजीगत वजेट	चालु खर्च	पुँजीगत खर्च
३७१०००११	श्रम, रोजगार तथासामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	१३०५८४००००	२३४०००००	८७३२९५४३३.७	१५८६०५७
३७१००१०१	रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३१०५०००००	३६०००००	०	०
३७१००१०२	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम	६८३२८०००००	०	३४४००००००००	०
	जम्मा	८४४९१४००००	२७००००००	४३१३२९५४३४	१५८६०५७

९.मन्त्रालयको वेवसाइट:

www.moless.gov.np

१०. सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सो उपर सूचना दिइएको विषय:

- चालु आ.व.को पहिलो त्रैमासिक अविधमा सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन /नियमावली अनुसार दुई जना व्यक्तिबाट देहाय अनुसारको सूचना माग भएकोमा सो उपलब्ध गराइएको :
  - गत आ.व. २०७६/७७ को चैत्र महिनादेखि असार मसान्त सम्ममा यस मन्त्रालयबाट खरिद गरिएका स्यानिटाइजर तथा मास्क सम्बन्धी सूचना माग भएकोमा सो उपलब्ध गराईएको ।
  - नेपालमा संघीयताको सुत्रपात भए यता यस मन्त्रालयबाट खरिद गरिएका सवारी साधन सम्बन्धमा सूचना माग भएकोमा सो उपलब्ध गराइएको ।